

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Véleménye Tárgy: Negyedik jelentés a gazdasági és társadalmi kohézióról

COM(2007) 273 final

(2008/C 120/17)

2007. május 30-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Negyedik jelentés a gazdasági és társadalmi kohézióról.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2007. november 8-án elfogadta véleményét. (Előadó: Olivier DERRUINE.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2007. december 12–13-án tartott, 440. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) 88 szavazattal elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 Az EK-Szerződés 159. cikke értelmében az Európai Bizottság háromévente köteles jelentést készíteni az európai gazdasági és társadalmi kohézió alakulásáról.

1.2 Mivel a jelentést a lisszaboni stratégia integrált iránymutatásainak aktualizálását megelőző évben teszik közzé, az EGSZB bízik abban, hogy korábbi kérésének megfelelően az általa közölt gondolatokat nem csupán a regionális politika következő periódusa, hanem már az új integrált iránymutatások kidolgozása során is figyelembe fogják venni ⁽¹⁾.

1.3 Az új reformszerződés újító módon felvette az EU általános célkitűzései közé a területi kohéziót (3. cikk), amely az Európa jövőjéről szóló Konvent döntéséig, illetve a 2007-es kormányközi konferencia megerősítéséig hiányzott a célkitűzések közül.

2. Általános megjegyzések

2.1 A jelentést kísérő közlemény vitát kezdeményez a strukturális politika jövőjéről, számos kérdést vetve fel. Az EGSZB véleménye szerint két, kiemelkedően fontos kérdés azonban kimaradt, melyekre választ kell találni:

– hiábavalónak tűnik mindaddig az európai költségvetés közel harmadát kitevő kohéziós politikával foglalkozni, amíg ezzel egy időben nem kerül megvitatásra a végrehajtásához rendelkezésre álló eszközök kérdése is. Az EGSZB emlékeztetni kíván arra, hogy a közösségi költségvetés – a pénzügyi tervről kötött megállapodásban jóváhagyott formájában – nem elegendő az Európához kötődő ambíciók beteljesítéséhez. Hasonló megállapításra kell jutnunk a strukturális politika konkrét vonatkozásában is: a GDP 0,36 %-a nem teszi lehetővé, hogy biztosítsuk a gazdasági, társadalmi és területi kohéziót Európában ⁽²⁾,

– a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom szerepe: a kérdések egy csoportja felveti a kormányzás kérdését, ez a felvetés azonban csupán a szigorú értelemben vett politikai dimenzióra korlátozódik. Sajnálatos módon ugyanakkor a szociális partnerek, illetve a szervezett civil társadalom szerepe nem szerepel a felvetésben, pedig e két tényező nélkülözhetetlen a projektek valós helyi igényekhez történő hozzáigazításához, illetve a széleskörű támogatás biztosításához a népesség körében, és egyúttal hozzájárul a források felhasználásának átláthatóvá tételéhez is.

2.2 A jelentésben ismertetett számadatok megzavarhatják a figyelmes olvasót, hiszen nem minden esetben világos, hogy a 15-ök, a 25-ök, vagy a 27-ek Európájára vonatkoznak-e. A fejlődési tendenciák leírásában szereplő referencia-időpontok hasonlóképpen zavarba ejtőek lehetnek. Gyakran előfordul, hogy a jelentés, miközben a 27-ek Európájának kohéziójáról értekezik, 1996-ot veszi referencia-időpontnak, azt az évet, amikor az EU tagállamok száma éppen csak 15-re bővült. Ebből világosan kitűnik, hogy a felvázolt tendenciák valójában nem csak az EU-ra vonatkoznak, hanem olyan országokat is magukba foglalnak, amelyeket akkoriban (gazdasági kapcsolataik irányultságát figyelembe véve) egyáltalán nem, vagy csak kevéssé érintettek a Közösség ágazati politikái (belső piac, verseny, regionális politika). Másként fogalmazva: ezáltal zavarossá válnak a levonható következtetések a strukturális politikáknak a nagyobb kohézió megvalósításához történő sajátos hozzájárulását illetően, miközben hozadékuk vitathatatlan ⁽³⁾.

2.3 Az egy főre eső GDP 75 %-a, mint egy régió elmaradottságának kritériuma, veszített relevanciájából amiatt, hogy a bővítés óta – a korábbi tagországoknál jóval kevésbé gazdag országok felvételének tulajdoníthatóan – csökkent az egy főre eső GDP mértéke (statisztikai hatás). Ez még inkább fennáll Bulgária és Románia csatlakozása nyomán. Éppen ezért nem lehet közvetlenül összevetni a kohézió tekintetében 2004 előtt kialakult helyzetet a jelenlegi helyzettel. Relativizálni kell a szóban forgó küszöböt meghaladó tizenkét régió teljesítményét, mivel semmi nem garantálja, hogy az nem a statisztikai hatásnak tudható be.

⁽¹⁾ Ld. az EGSZB A strukturális politikák hatása és következményei az Európai Unió kohéziójára című véleményének 1.4. pontját, HL C 93., 2007.4.27., 6. o.

⁽²⁾ Anélkül, hogy elébe kívánnánk menni az EGSZB e tárgynak szentelt saját kezdeményezési véleményének, a későbbiekben visszatérünk néhány már megfogalmazott javaslatra.

⁽³⁾ Ld. az EGSZB A strukturális politikák hatása és következményei az Európai Unió kohéziójára című véleményét, HL C 93., 2007.4.27., 6. o.

2.4 A jelentés előrevetíti, hogy a következő programozási időszak kezdetén a 2004 és 2007 között csatlakozott 12 tagállamból 9 át fogja lépni az egy főre eső európai GDP 75 %-ában megállapított küszöböt. Következésképpen ez a referenciakritérium el fogja veszíteni relevanciáját. Már most itt volna az ideje elgondolkodni ezen a kérdésen.

2.5 Jóllehet a jelentés információtartalma igen bőséges és tömény, sajnálattal vesszük tudomásul, hogy az információk nem minden esetben erősítik egymást.

– Így például az I. melléklet 2.1.3., 3.2., 2.2.4. (különös tekintettel a grafikonra) illetve 2.2.6. pontjának együttes olvasata rávilágít a gazdasági növekedés és a harmonikus fejlődés (a jelen esetben az összes régió számára előnyös munkahelyteremtés) összeegyeztetésének nehézségeire. Ez a kérdés pedig valódi kihívást jelent, különösen egyes újonnan csatlakozott tagállamok esetében (Lengyelország, Magyarország, Románia, Bulgária és Csehország).

– Bár Írország, Görögország és Spanyolország – az egykori kohéziós országok – részben vagy teljesen kétségtelenül le tudták dolgozni lemaradásukat, vajon hogyan áll a helyzet növekedésük tartóságával? Hogyan lehetnének optimisták a jövőbeli tendenciákkal kapcsolatban, amikor az egy órára eső termelékenység 10 éve elmarad az európai átlagos értéktől, illetve amikor a növekedés jelentős részben az ingatlanszektoron alapul (Spanyolország)? Hogyan magyarázható az, hogy Írország erőteljes növekedése ellenére, amelynek köszönhetően az ország az egy főre eső reálértékű GDP tekintetében a 2. helyre ugrott előre, és a teljes foglalkoztatottság közelébe jutott, majdnem minden ötödik férfit és nőt a szegénység fenyeget?

– A foglalkoztatás minősége, amelyet 2000-ben az egyik központi lisszaboni célkitűzésként ismertek el, meglepő módon kimaradt e terjedelmes jelentésből⁽⁴⁾. Véleményünk szerint minden tagállamnak megnyugtatóan ellenőriznie kell, hogy vajon a strukturális alapok által támogatott vagy ezen alapok segítségével teremtett munkahelyek olyan foglalkoztatottságot jelentenek-e, amely lehetővé teszi a munkaerőpiacra való beilleszkedést, és tisztas életkörülményeket, illetve megfelelő jövedelmet biztosít.

2.6 Az EGSZB felhívja a figyelmet továbbá a szociális gazdaságra történő utalás hiányára, amelyben az európai vállalkozások 10 %-a tevékenykedik, illetve e szektornak a kohézióban játszott szerepére (különös tekintettel a munkaerőpiac legsebezhetőbb rétegeinek nyújtott segítségére). Ez a szektor minőségi munkahelyeket teremt, és hozzájárul a fenntartható fejlődéshez abban az értelemben, hogy az adott területhez köti a munkahelyeket, dinamizálja a mezőgazdasági régiókat, társadalmi tőkét teremt, és megelőzi a szektorális és területi szerkezetátalakítási folyamatokat. E szektor jobb megismerhetősége érdekében kívánatos lenne mennyiségileg és minőségileg is összehasonlítható tagállami statisztikákkal rendelkezni.

⁽⁴⁾ Jóllehet néhány utalást tartalmaz a kérdéskörre, a jelentés által szolgáltatott információk kizárólag a képzettségi/szakképzettségi szintre vonatkoznak, miközben a COM(2003) 728-as dokumentum a foglalkoztatás minőségének 10 dimenzióját azonosította, melyeket egész sor mutató segítségével elemeztek.

2.7 Az EGSZB úgy véli, hogy a gazdasági, társadalmi és területi kohézió egyéb aspektusait is el kellene mélyíteni, illetve vizsgálat alá kellene venni: ilyen az esélyegyenlőség a munkaerőpiacon.

2.8 Ha még szükség volna meggyőző érvekre az EU kohéziós politikájának hasznossága mellett, a jelentés újabb elemekkel szolgál:

– a piaci erők privilegizált célpontjai a fővárosok, és a munkavállalók és munkanélküliek áramlása is a fővárosokat veszi célba, miközben az általuk sugallt eldorádó gyakran csalóka délibáb. Ezt a tényezőt nem szabad alábecsülni a mobilitás előmozdításáról és a munkanélküliség elleni küzdelemről folytatott viták során,

– a fővárosok egyébként gyakran a növekedés egyetlen motorját jelentik. Mindössze három országban találhatunk nemzetközi hírnévvel és gazdasági fenntarthatósággal bíró másodlagos fejlődési pólusokat. Ez alighanem megmagyarázhatja, miért tapasztalhatunk a régiók szintjén 0 %-tól 8,6 %-ig terjedő átlagos növekedési rátákat (1997–2004),

– míg egy teljes egészében a főváros húzóerejére támaszkodó ország elérheti a kritikus 75 %-os küszöböt, számos régióknak jóval több időbe kerül majd, hogy elérje ugyanezt a szintet.

Sürgős szükségserűség volt tehát, hogy a területi kohézió – amely egyre inkább úgy tűnik, magát a gazdasági és társadalmi kohézió alapját jelenti – végre maradéktalanul el legyen ismerve, mint az EU általános célkitűzése.

2.9 Az EGSZB üdvözlözi azt az európai kohéziót új megvilágításba helyező megközelítést, amely szembesíti az Unióban tapasztalt helyzetet a globális versenytársaknál tapasztaltakkal, kiemelve a fővárosok szerepét, a fejlődés fenntarthatósága szintjén mutatkozó következményeket (nevezetesen az egyenlőtlen fejlődést és a környezeti nyomást), illetve a klímaváltozás regionális hatásait.

2.10 Az EGSZB támogatja az Európai Unió azon célkitűzését, hogy vezető szerepet játsszon az éghajlatváltozás elleni küzdelemben. Amennyiben azonban az EU-n kívüli országok nem csatlakoznak ehhez az erőfeszítéshez, a fenti célkitűzés veszélyeztetni fogja a versenyképességet, és befolyásolni fogja az Unió kohéziós politikáját. A verseny torzulása ösztönözni fogja az olyan országokba történő áthelyezéseket, amelyekre nem vonatkozik az éghajlatváltozással foglalkozó politika.

2.11 Az EGSZB örömmel veszi tudomásul a kohézió területi dimenziója iránt tanúsított újbóli figyelmet, amely az európai területfejlesztési terv elfogadása ellenére (1999) mindeddig marginális maradt: a városfejlesztési stratégia, a területfejlesztési menetrend és a Lipcsei Charta egész sor általános városfejlesztési elvet sorolt fel, akárcsak az EGSZB által előtérbe helyezett nagyvárosi területek, vagy az ipari és innovációs politika keretében meghirdetett hálózati rendszer.

2.12 A legkevésbé meggyőző az utolsó fejezet, amely a közösségi politikák és a kohézió közötti kapcsolatokat mutatja be: a jelentés egyszerűen felsorolja a lisszaboni stratégia keretében történt fellépések katalógusát, anélkül hogy valójában rámutatna a kohézióra tett konkrét és ellenőrizhető hatásokra.

3. Ajánlások

3.1 Anélkül, hogy elébe menne az Európai Bizottság által a következő közösségi költségvetésről folytatott nyilvános konzultációra válaszul kiadandó saját kezdeményezésű véleményének, az EGSZB emlékeztet néhány korábbi ajánlására.

3.1.1 A strukturális alapok tevékenysége jelenleg lényegében a támogatásnyújtásra korlátozódik. Az EGSZB egy korábbi véleményében⁽⁵⁾ már javasolta a strukturális alapok tervezésének újragondolását, hogy hatásuk megsokszorozódhasson az Európai Beruházási Alap és az EBB együttes hatása által. Javasolta, hogy e támogatások váljanak pénzügyi termékekké az ösztönző hatás kifejtése érdekében: például egy euró értékű kockázati tőke formájában felvett kölcsön lehetővé tenne 5-6 euró értékű beruházást egy kkv számára. A JEREMIE példáját ki kell terjeszteni⁽⁶⁾.

3.1.2 További források lennének felszabadíthatók, melyeket európai hozzáadott értéket teremtő projektekre (például a transeurópai hálózatok (TEN) hiányzó lánczemeinek pótlására vagy a globalizációhoz való alkalmazkodás elősegítését célzó európai alapra (EGF) csoportosíthatnának át, a tagállamok hozzájárulásának növelése nélkül.

3.1.2.1 Az EGSZB számos alkalommal bírálta az európai költségvetésbe befolyó HÉA rendszerét a beszedés, a kezelés és az ellenőrzés rendkívül magas költségei miatt⁽⁷⁾. E költségeket csökkenteni kell, ami forrásokat szabadítana fel közös projektek megvalósítására.

3.1.2.2 Ideje volna szakítani azzal a gyakorlattal, hogy a már így is igen karcsú európai költségvetésből a fel nem használt hozzájárulásokat visszautalják a tagállamoknak. E hozzájárulások az éves költségvetésnek igen csekély hányadát képviselik. Ugyanakkor azonban a 2000–2005 közötti időszakban felhalmozódott összegük közel 45 milliárd eurót tett ki, amelyet termékeny módon lehetett volna mozgósítani⁽⁸⁾.

3.1.2.3 Miközben valamennyi tagállamnak szembe kell néznie a demográfiai előregedés problémájával, ami a szociális kiadások emelkedését vonja magával, és ugyanakkor tiszteletben kell tartania a Stabilitási Paktum szabta költségvetési korlátokat is, a köz- és magánszféra közötti partnerségek alternatív megoldást nyújthatnának számukra, feltéve, hogy az állami adminisztratív szervek (elsősorban nemzeti szinten) képesek kiegyensúlyozott megállapodásokat kikényszeríteni a magánszektorból, ami az adminisztratív kapacitások megerősítését feltételezi.

3.2 A regionális politikát összehangoló stratégiai iránymutatások a lisszaboni stratégiához igazodnak. Az EGSZB azt javasolja, hogy a regionális politika kiegyensúlyozottabb módon vegye figyelembe a fenntartható fejlődési stratégiát, amely főként a kohézió különböző aspektusaihoz kötődik, mivel az ezzel kiegészítő jellegű lisszaboni stratégia központi célkitűzése a versenyképesség⁽⁹⁾.

	LISSZABON	FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS
Időtávlat	2010	Nincs határidő; hosszú távú
Térség	Európai Unió	Külső dimenziójának köszönhetően túllép az európai kereteken
Prioritások ⁽¹⁾	a növekedés és a foglalkoztatás erősítése; az euróövezet dinamizmusának és megfelelő működésének biztosítása; Európa vonzerejének növelése a befektetők és a munkavállalók szemében; a tudás és az innováció mozgósítása a növekedés szolgálatában; több személy bevonása és megtartása a munkaerőpiacon és a szociális védőháló korszerűsítése; a munkavállalók és a vállalkozások alkalmazkodási képességének javítása és a munkaerőpiacok rugalmasságának növelése; jelentősebb beruházások a humántőkébe az oktatás-képzés és a kompetenciák színvonalának javítása révén	a klímaváltozásra adott reakció; a minőségi egészség előmozdítása – közegészségügy; küzdelem a társadalmi kirekesztés ellen és válaszadás a demográfiai változásokra; a természeti erőforrások megfelelőbb kezelése; a szállítás fenntarthatóbbá tétele; világméretű küzdelem a szegénység ellen; a fejlődés előmozdítása

⁽¹⁾ COM(2005) 141 final – Integrált iránymutatások a növekedésről és a foglalkoztatásról (2005–2008); COM(2003) 728 – A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a fenntartható fejlődés stratégiájának felülvizsgálatáról. Cselekvési program.

⁽⁵⁾ Ld. az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *Kohéziós politika a növekedés és a foglalkoztatás támogatására: közösségi stratégiai iránymutatások a 2007–2013 közötti időszakra*, HL C 185., 2006.8.8.

⁽⁶⁾ Ld. az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *Az Európai Bizottság közleménye: Kohéziós politika a növekedés és a foglalkoztatás támogatására: közösségi stratégiai iránymutatások a 2007–2013 közötti időszakra*, HL C 185., 2006.8.8., 52. o.

⁽⁷⁾ Ld. az EGSZBvéleményét a következő tárgyban: *Javaslat az Európai Közösség sajátforrás-rendszerére vonatkozó tanácsi határozatra*, HL C 267., 2005.10.27., 57. o.

⁽⁸⁾ Ld. az EGSZB *A strukturális politikák hatása és következményei az Európai Unió kohéziójára* című véleményét, HL C 93., 2007.4.27., 6. o.

⁽⁹⁾ A lisszaboni stratégia 2005. márciusi megújításának alkalmából az Európai Tanács leszögezte, hogy e stratégiának a fenntartható fejlődés tágabb keretébe kell illeszkednie, amely szerint a jelenlegi szükségleteket úgy kell kielégíteni, hogy ez ne veszélyeztesse a jövő nemzedékeinek a saját szükségleteik kielégítésére való képességét. Az Európai Tanács ismételten elkötelezi magát a fenntartható fejlődés mint az Unió összes politikáját és fellépését irányító, kulcsfontosságú elv mellett. Az Európai Tanács 2005. júniusi ülésének következtetési.

3.2.1 A *European Spatial Planning Observation Network* (ESPON) által elkészített alábbi térképek azt szemléltetik, hogyan fokozódna a polarizálódás és a metropolizáció 2030-ig, ha a lisszaboni stratégia az aktuális irányultság fenntartása mellett folytatódik. Az elsősorban a kohézióra összpontosító forgatókönyv lehetővé tenné a gazdasági csomópont kiterjesztését, és főként az új fejlődési pólusok kialakulását (Balti-tengeri régió, a Bécs–Berlin–Varsó–Budapest által határolt keleti négyzet, Franciaország déli része, illetve Katalónia).

3.2.2 E tekintetben az EGSZB emlékeztet⁽¹⁰⁾ egy kétszintű policentrikus modell fejlesztésének és végrehajtásának fontosságára, harmonikus fejlődés keretében, a polarizáció káros hatásainak elkerülése érdekében⁽¹¹⁾: az első szint megkönnyítené az európai térségben elszórt fejlődési pólusok kifejlődését, ami által a növekedés és a foglalkoztatás a gazdasági csomóponton (az ötszögön) kívülre is szétterjedhetne, míg a második szint megerősítené a kapcsolatokat és a szinergiákat a jelentősebb városi központok és a vidéki és peremvidéki övezetek között, elkerülve a „területi törések” kialakulását magán a NUTS-on (Statisztikai Célú Területi Egységek Közösségi Nomenklatúráján) belül.

3.3 Tekintettel a fővárosoknak mint a gazdagságot, az ipart és a munkahelyeket megteremtő helyszíneknek különösen az új tagállamokban tapasztalható, egyre növekvő dominanciájára⁽¹²⁾, valamint a GDP növekedési rátája és az infláció közötti szoros összefüggésre, az euróövezetbe belépni készülő országok kormányainak és civil társadalmának különös figyelmet kellene fordítania arra, milyen hatással lehet a közös valutára való áttérés az ország belső kohéziójára. Utóbbira erőteljes nyomás nehezedhet akkor, ha egy ország különböző régióit eltérő dinamizmus jellemzi. Ezért, és anélkül, hogy megfelelőnek az euró előnyeiről⁽¹³⁾, azon túlmenően, hogy a közös kamatlábpolitika alkalmatlannak bizonyulhat, hogy megfeleljen a gazdaságaik által támasztott sajátos igényeknek, e politika különbözőképpen fog lecsapódni a nagy tevékenységi központokban (köztük a fővárosban) és az egyéb régiókban. Ezen túl, e jelenség mérséklése érdekében meg kell erősíteni a tagállamok gazdaságpolitikáinak koordinációját⁽¹⁴⁾.

3.4 A jelentés ismételt hangsúlyozza az általános érdekű szolgáltatások jelentőségét. A 2007-es kormányközi konferencia által az általános érdekű szolgáltatások értékelésére vonatkozóan elfogadott új eljárással kapcsolatban az EGSZB megismétli arra vonatkozó kérését, hogy „meg kell tehát határozni a közösségi szinten bizonyos, az általános érdekű szolgáltatásokkal kapcsolatos, minden általános érdekű (gazdasági és nem gazdasági jellegű) szolgáltatásra, így az általános érdekű szociális szolgáltatásokra is érvényes, közös referenciákat és normákat. Ezeket az egyes szolgáltatások sajátosságaihoz igazított közösségi jogi

keret meghatározására alkalmas, együtdöntési eljárással elfogadott keretirányelvben kell rögzíteni”⁽¹⁵⁾.

3.5 „Az EGSZB szerint [melynek álláspontját a közelmúltban kiadott jelentéseiben az Európai Parlament is magáévá tette] a kohéziót nem vizsgálhatjuk csak a GDP vonatkozó mutatói alapján. Kívánatosnak tartja a GDP mellett egy reprezentatívabb kohéziós mutató kidolgozását, olyan változókkal, mint a foglalkoztatottság és a munkanélküliség aránya, a szociális védelem kiterjedtsége, az általános érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés stb”⁽¹⁶⁾. E mutatókat a jövedelmek egyenlőtlenségére (Gini-együttható vagy az öt bérsávot összehasonlító jelentés), valamint a szén-dioxid-kibocsátásokra (lakosonkénti bontásban vagy az 1990 óta bekövetkezett változásokat bemutató) vonatkozó mutatókkal is ki kellene egészíteni. Általában véve halaszthatatlanul meg kell szilárdítani az európai statisztikai eszköztárát – különösen a NUTS szintjén –, és meg kell erősíteni az Eurostat és a nemzeti statisztikai hivatalok közötti kapcsolatot, hogy minél rövidebb időn belül a lehető legteljesebb és legpontosabb adatokkal rendelkezünk⁽¹⁷⁾.

3.6 Az EGSZB annak megvizsgálását javasolja, nem volna-e hatékonyabb, ha a strukturális alapok következő támogatás-odaítelési időszakában a GDP helyett inkább a bruttó nemzeti jövedelem (GNI) gazdasági mutatóját vennénk figyelembe, a Kohéziós Alap által már követett gyakorlatnak megfelelően. Így lehetővé válna, hogy tekintetbe vegyünk az ingázó munkaerőt is, amelynek gazdasági hatása hozzájárul a szakadékok elmélyüléséhez – ahogy a jelentés egyik keretes írása hangsúlyozza –, miközben a Közösség minden szinten bátorítja a mobilitást, illetve a közvetlen külföldi tőkebefektetések (FDI) intenzitását, mely utóbbi bevételeinek egy része visszaáramlik a származási országba. A GDP-vel ellentétben a GNI figyelembe veszi ezeket a beérkező és kiáramló tőkemozgásokat is. Ez a különbség pedig egyes országok (Luxemburg, Írország, Csehország, Észtország, Ciprus, Magyarország, valamint kisebb mértékben Lengyelország és Románia) esetében meglehetősen jelentősnek bizonyulhat, ami a strukturális alapok nem igazán optimális elosztásához vezethet. Meg kell jegyezni azt is, hogy ezek az adatok nem állnak rendelkezésre a NUTS szintjén, amit maximális mértékben orvosolni kellene.

4. Egyes konzultációra bocsátott kérdésekre adott válaszok

4.1 *Hogyan tudnak a régiók az alacsony és közepes technológiai igényű ágazatok dinamikus szereplői részéről felmerülő szerkezetátalakító hatású nyomásra reagálni?*

4.1.1 Ami az európai vállalkozások tendenciáit illeti, azt tapasztalhatjuk, hogy a 7. kutatási és fejlesztési keretprogram és a versenyképességi és innovációs keretprogram (VIK) logikája, amely egyformán a kkv-k ösztönzését és a tudás régióinak fejlesztését kívánja támogatni, túlságosan felülről lefelé működő marad. Elő kellene mozdítani „a »tudás régiói« transznacionális hálózatának kialakulását, a klaszterek, a metakörzetek és az ipari és technológiai parkok születésének megkönnyítése érdekében,

⁽¹⁰⁾ Ld. az EGSZB következő véleményeit: *Európai nagyvárosi területek: társadalmi-gazdasági következmények Európa jövőjét illetően*, HL C 168., 2007.7.20., 10. o.; *A strukturális politikák hatása és következményei az Európai Unió kohéziójára*, HL C 93., 2007.4.27., 6. o.; valamint *Területfejlesztési menetrend*, HL C 168., 2007.7.20., 16. o.

⁽¹¹⁾ E kérdés kapcsán ld. az Európai Parlament Regionális Fejlesztési Bizottsága által kidolgozott, *Regionális egyenlőtlenségek és kohézió: milyen stratégiát kövessünk a jövőben* című, 2007. májusi tanulmányt.

⁽¹²⁾ 2008-ban, az EMU 10. évfordulóján, egy másik vélemény foglalkozik majd ezzel a kérdéssel.

⁽¹³⁾ 2008-ban, az EMU 10. évfordulóján, egy másik vélemény foglalkozik majd ezzel a kérdéssel.

⁽¹⁴⁾ A lisszaboni stratégia 2005. márciusi megújításának alkalmából az Európai Tanács leszögezte, hogy e stratégiának a fenntartható fejlődés tágabb keretébe kell illeszkednie, amely szerint a jelenlegi szükségleteket úgy kell kielégíteni, hogy ez ne veszélyeztesse a jövő nemzedékeinek a saját szükségleteik kielégítésére való képességét. Az Európai Tanács ismételt elkötelezi magát a fenntartható fejlődés mint az Unió összes politikáját és fellépését irányító, kulcsfontosságú elv mellett. Az Európai Tanács 2005. júniusi ülésének következtetése.

⁽¹⁵⁾ Ld. az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *A Bizottság közleménye – A Közösség lisszaboni programjának végrehajtása: Az általános érdekű szociális szolgáltatások az Európai Unióban*, HL C 161., 2007.7.13., 80. o.

⁽¹⁶⁾ Ld. az EGSZB *A strukturális politikák hatása és következményei az Európai Unió kohéziójára* című véleményét, HL C 93., 2007.4.27., 6. o., 1.3. pont.

⁽¹⁷⁾ A lisszaboni stratégia 2005. márciusi megújításának alkalmából az Európai Tanács leszögezte, hogy e stratégiának a fenntartható fejlődés tágabb keretébe kell illeszkednie, amely szerint a jelenlegi szükségleteket úgy kell kielégíteni, hogy ez ne veszélyeztesse a jövő nemzedékeinek a saját szükségleteik kielégítésére való képességét. Az Európai Tanács ismételt elkötelezi magát a fenntartható fejlődés mint az Unió összes politikáját és fellépését irányító, kulcsfontosságú elv mellett. Az Európai Tanács 2005. júniusi ülésének következtetése.

amelyek egyetemeket, kutatóközpontokat, vállalatokat és regionális hatóságokat tömörítenek”. Ugyanakkor vigyázni kell, mert az innováció kényszere „azzal a kockázattal jár, hogy – amennyiben nem avatkozunk be időben – új elkülönülések és töredettségek képződnek a gazdaság és a társadalom szövetében, különösen területi szinten”⁽¹⁸⁾. Mindez azt jelenti, hogy komolyabban foglalkozni kell a foglalkoztatás minőségi dimenziójával, mivel a „K+F-beruházások, valamint az egyéb beruházások és a tudásalapú és információs társadalom követelményeinek megfelelő képzési és továbbképzési beruházások mellett a munkával töltött évek minőségének javítása is kulcs a vállalkozások termelékenységének és innovációs képességének növekedéséhez. Ezt olyan tanulmányok bizonyítják, amelyek tudományosan vizsgálták a munka színvonala és a termelékenység közötti összefüggést, valamint az érintett munkavállaló szempontjából „jó munka» jelentőségét a munkához való hozzáállás és a teljesítőkészség szempontjából”⁽¹⁹⁾.

4.1.2 Ami az ipari politikát illeti, „a szerkezetváltás sikeres megvalósítása érdekében itt is egyre nagyobb szerepet kap a szinergiák felkutatása, illetve valamennyi érintett bevonása. Ilyen intézkedésekkel lehetővé válik az ipari szerkezetváltás szociális szempontokkal összeegyeztethető alakítása, amennyiben a változásokra való felkészülés és azok alakítása során garantáljuk a szociális partnerek szisztematikus bevonását, és következetesen szem előtt tartjuk a vállalati versenyképességre és a negatív szociális következmények minimalizálására irányuló kettős célkitűzést”⁽²⁰⁾.

4.1.3 A határokon átnyúló régiókban meg lehetne könnyíteni az ipari szerkezetváltásokat: „bátorítani kell a szociális párbeszédre irányuló, határokon átnyúló és régiók közötti kezdeményezéseket, főként a kollektív tárgyalás országokon átnyúló választható keretének konkretizálása révén, ahogyan az a 2005–2010-es szociális menetrendben szerepel”⁽²¹⁾.

4.1.4 Az EGSZB támogatja az Európai Parlament által a vállalatáthelyezések értékelésére és területi szintű következményeire (megszűnt/létrejött álláshelyek, a foglalkoztatás típusa, továbbá a gazdasági, társadalmi és területi kohézióra gyakorolt hatás), valamint arra vonatkozóan megfogalmazott kérelmet, hogy időszaki jelentések formájában konkrét javaslatok szülessenek⁽²²⁾.

4.1.5 A fel nem használt költségvetési összegek egy része a globalizációhoz való alkalmazkodás elősegítését célzó európai alap (EGF) költségvetési keretét növelhetné; ez az új pénzügyi eszköz átmeneti és gyors támogatást biztosít a globalizáció „áldozatául” esett, munkájukat elveszített munkavállalóknak. Ezzel párhuzamosan felül kellene vizsgálni a támogathatósági kritériumokat, lecsökkentve az elbocsátott dolgozóknak azt a minimális számát, amely az alap fellépéséhez szükséges, tekintettel arra, hogy a vállalkozások 99,8 %-át a kkv-k teszik ki (ebből a mikro-vállalkozások 91,5 %-ot képviselnek), és a kkv-k tartják fenn a munkahelyek 67,1 %-át.

⁽¹⁸⁾ Ld. az EGSZB *Az ipari szerkezetváltás területi irányítása: a szociális partnerek szerepe és az innovációs és versenyképességi keretprogram hozzájárulása* című véleményét, HL C 318., 2006.12.23., 12. o.

⁽¹⁹⁾ Ld. az EGSZB *A munkával töltött évek minősége, termelékenység és foglalkoztatás a globalizáció és a demográfiai változások tükrében* című véleményét, HL C 318., 2006.12.23., 157. o.

⁽²⁰⁾ Ld. az EGSZB *A szociális párbeszéd és a munkavállalók bevonása: kulcs az ipari szerkezetváltásra való felkészüléshez és a folyamat megfelelő mederben tartásához* című saját kezdeményezésű véleményét, HL C 24., 2006.1.31., 90. o.

⁽²¹⁾ Ld. az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *Az Európai Bizottság közleménye: Kohéziós politika a növekedés és a foglalkoztatás támogatására: közösségi stratégiai iránymutatások a 2007–2013 közötti időszakra*, HL C 185., 2006.8.8., 52. o.

⁽²²⁾ Jelentés a vállalatáthelyezésekről a regionális fejlesztés összefüggésében (előadó: Hutchinson, 2006. január 30.).

4.1.6 Amint a strukturális alapok általános rendelkezéseiben is szerepel, fenn kell tartani a hétéves határidőt, amely során a közösségi támogatásban részesült vállalkozások kötelesek fenn tartani a beruházás helyszínét.

4.1.7 Ami a JEREMIE programot illeti, az első értékelés alapján túlzottan a csúcstechnológiát igénylő szektorokba összpontosítana, ezért nem tudná eléggé támogatni a kkv-kat, amelyek e szektorokban nincsenek jelen.

4.1.8 Nem minden európai régió képes a tudásalapú gazdaság élvonalában maradni, vagy a megfelelő infrastruktúra vagy humántőke hiánya miatt, vagy mert mérete nem teszi lehetővé az élvonalbeli gazdaság működtetését. Ezeknek a régióknak a közelben elhelyezkedő nagyvárosi területekhez képest kell elhelyezniük magukat, az alvóvárosi gazdaság fejlesztése révén, vagy olyan területekre szakosodva, ahol az agglomerációs hatások kisebb jelentőséggel bírnak, illetve a szükséges kritikus tömeg kisebb mértékű. Az EGSZB tiltakozik az ellen, hogy a vidéki területeket egyszerűen mezőgazdasági területekként kezeljék, egyéb perspektívák nélkül.

4.1.9 Az egyik lehetséges alternatívát az idegenforgalmi szektor és a hozzá kapcsolódó egyéb szektorok jelentik. Ez magába foglalja azt is, hogy „új, vidéki tevékenységeket lehetne megteremteni: helyi termékekre szakosodott kereskedelem, hagyományos gasztronómia és kézművesség, környezettel kapcsolatos szabadidős tevékenységek és sportszolgáltatások, audiovizuális és virtuális szórakoztató létesítmények, kulturális információs szolgáltatás, gyermekfelügyelet, táborozás és szállások, természetgyógyászat, kozmetika, hagyományos építészeti és mesterségek megmentése, internetkávézók, a helyi ingatlanpiac fellendítése, tanácsadás új tevékenységek megkezdéséhez, a szálláshelyeken fogyasztott áruk előállításáigénybe vett szolgáltatások biztosítása, speciális szolgáltatások az idősebbek számára”⁽²³⁾. A biológiai eljárásokon alapuló ökoturizmus a legnagyobb figyelmet és támogatást érdemi. Az ökoturizmusnak az a feladata, hogy nevelje a polgárokat a környezetvédelemmel, valamint a természet egységűt nem megzavaró, életképes és fenntartható fejlődéssel kapcsolatban.

4.1.10 A kulturális turizmus kecsgetető lehetőségeket nyújthat számos régió számára. E tekintetben „előmozdíthatná a bevált gyakorlatok alkalmazását a turisztikai-kulturális szolgáltatások kezelésében, mégpedig oly módon, hogy programjaiban – elsőként a »Kultúra Európai Fővárosai« programban és a »Kiemelt európai turisztikai célpontok« jövőbeni programban – pályázati és premizáló rendszereket alkalmaz. Az Európai Unió ezenkívül tanácsadási szolgáltatást nyújthatna azon városok és területek számára, amelyek úgy döntenek, hogy pályázóként részt vesznek e két programban, és a jelenleginél nagyobb mértékű pénzügyi hozzájárulást biztosíthatna számukra, továbbá esetlegesen előnyben részesíthetné őket a strukturális alapokhoz való hozzájutásnál”⁽²⁴⁾.

4.2 Az éghajlatváltozás milyen mértékben jelent kihívást a kohéziós politika számára?

4.2.1 Az EGSZB osztozik az EPSON véleményében⁽²⁵⁾, amely szerint az éghajlatváltozás következményei régióról régióra változnak, és differenciált válaszokat igényelnek. A

⁽²³⁾ Ld. az EGSZB *Az idegenforgalom hozzájárulása a hanyatlóban lévő térségek társadalmi-gazdasági fellendüléséhez* című véleményét, HL C 24., 2006.1.31., 1. o.

⁽²⁴⁾ Ld. az EGSZB *Turizmus és kultúra: a növekedés két tényezője* című véleményét, HL C 110., 2006.5.9., 1. o.

⁽²⁵⁾ EPSON: *Scenarios on the territorial future of Europe* [Forgatókönyvek Európa területi jövőjével kapcsolatban], 2007. május.

gazdasági elosztópontokban a cél a gazdasági termelékenység fenntartása lesz, innovatív és hatékony tömegközlekedési rendszerek kialakítása, valamint a földterülettel való megfelelőbb gazdálkodás révén csökkentve a negatív agglomerációs hatásokat (légköri szennyezés és CO₂-kibocsátás). A dél-európai régiókban, illetve a hegyekben is a legfőbb kihívást a földterületek kaotikus felhasználásának és a beépítés mértékének korlátozása jelenti. A legtávolabb eső területeken olyan innovatív megoldásokat kell keresni, amelyekhez nem szükségesnek hosszú távú negatív hatásokkal járó intézkedések.

4.2.2 Az EGSZB javasolja a Szolidaritási Alap költségvetési megerősítését és kiegészítését, amelynek szerepe jelenleg az, hogy sürgős támogatást nyújtson a természeti katasztrófák sújtotta területeknek. Annak érdekében, hogy fokozzuk az EU éghajlatváltozással kapcsolatos és hosszabb távú intézkedéseket igénylő elkötelezettségének láthatóságát, az EGSZB azt javasolja, hogy Szolidaritási Alap a jövőben ugyancsak járuljon hozzá a kockázatmegelőzést célzó projektek finanszírozásához.

4.2.3 A különféle programok és költségvetési jogcímek alá tartozó projektek finanszírozásakor világos és egyúttal átlátható jogosultsági kritériumokra kell támaszkodni. E kritériumoknak elsősorban a fenntartható fejlődésre kell vonatkozniuk, és figyelembe kell venniük a projektnek a környezetre, az egészségügyre, a foglalkoztatásra és az európai versenyképességre gyakorolt hatásait⁽²⁶⁾.

4.3 *Hogyan tudja a kohéziós politika jobban elősegíteni a harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődést, figyelembe véve az uniós területek sokszínűségét, mint pl. a leghátrányosabb helyzetű területeket, a szigeteket és a vidéki és tengerparti térségeket, de egyben a városokat, a hanyatlófélben lévő ipari térségeket és a különleges földrajzi sajátosságokkal rendelkező egyéb területeket is?*

4.4 Az EGSZB több alkalommal is kiállt egy többcentrumú modell megvalósítása mellett az európai területen. A negyedik jelentés kiemeli a gazdasági csomópont (az „ötszög”) domináns szerepét, valamint a fővárosok növekvő jelentőségét, egyúttal kiemelve e tendencia szociális és környezeti következményeit is. Mindez előtérbe helyezi a másodlagos fejlődési pólusok fejlesztését, valamint a nagyvárosi területekkel kapcsolatban a városi központok és a távolabb eső régiók közötti szinergiák és kiegészítő jellegű megszilárdítását⁽²⁷⁾. Rendszeres jelentés tekinteténél át a nagyvárosi területek társadalmi-gazdasági helyzetét, amihez megfelelő statisztikai nyomonkövetési eszközökkel kellene kifejleszteni⁽²⁸⁾. Az EGSZB egyébiránt úgy véli, hogy e cél érdekében hasznosnak bizonyulna területi paktumokat kialakítani a globalizációhoz igazodó fejlesztés érdekében, főként ha e paktumok prospektív jellegűek, és a társadalom kulturális fejlődését szolgálják, minden szereplő bevonásával⁽²⁹⁾.

4.4.1 Az EGSZB úgy véli, hogy – különösen a városi környezet kontextusában – alkalmazni kellene a „szociálisan felelős terület” modelljét, amely a Bristol Megállapodásban⁽³⁰⁾

⁽²⁶⁾ Ld. az EGSZB *A fenntartható fejlődés szerepe a soron következő pénzügyi tervben* című véleményét, HL C 267., 2005.10.27., 22. o.

⁽²⁷⁾ Ld. az EGSZB *A strukturális politikák hatása és következményei az Európai Unió kohéziójára* című véleményét, HL C 93., 2007.4.27., 6. o.

⁽²⁸⁾ Ld. az EGSZB két véleményét a következő tárgyban: *Európai nagyvárosi területek: társadalmi-gazdasági következmények Európa jövőjét illetően*, HL C 302., 2004.12.7., 101. o. illetve HL C 168., 2007.7.20., 10. o.

⁽²⁹⁾ Ld. az EGSZB *Az ipari szerkezetváltás területi irányítása: a szociális partnerek szerepe és az innovációs és versenyképességi keretprogram hozzájárulása* című véleményét, HL C 318., 2006.12.23., 12. o.

⁽³⁰⁾ www.odpm.gov.uk.

(2005. december) lefektetett elveknek megfelelően a fenntarthatóság elveit állítja fejlődése középpontjába, és fejlődési dinamikájába a gazdasági, szociális és környezeti dimenziókat, valamint a népesség előregedésének társadalmi-gazdasági hatásait is integrálja. E cél érdekében feltétlenül fenn kell tartani és támogatni kell azt a 6. kutatási és fejlesztési keretprogram által is támogatott tendenciát, hogy a követendő közös iránymutatások meghatározásába a civil társadalom szereplőit is bevonják. A 7. K+F program egyedi fellépéseket irányoz elő a humántőke-fejlesztéshez, illetve az előregedéshez kapcsolódó szektorokban⁽³¹⁾.

4.4.2 Mivel a munkahelyek és tevékenységek lehetőségét magukban rejtő területek túlléphetik a nemzeti kereteket, több Interreg eszközt kellene biztosítani, a határokon átnyúló együttműködés előmozdítása érdekében⁽³²⁾.

4.4.3 Ami a legtávolabb eső régiókat illeti, „az EGSZB üdvözlöi a Bizottság azon konvergencia-célkitűzésen belüli szándékát, hogy különleges kompenzációs mechanizmust hozzon létre a legkülső, valamint az állandó strukturális hátrányokkal küszködő régiók összes nehézségének kezelésére”⁽³³⁾. Azt tapasztalva, hogy a K+F projektekre előirányzott források 50 %-a néhány régióba összpontosul, az EGSZB síkra száll „a régiók közötti technológiaátadást ösztönző intézkedések erősítéséért”. Az EGSZB úgy véli, hogy „az állandó hátrányoktól sújtott régiókkal foglalkozó európai politikának három nagy elvből és több célkitűzésből kell kiindulnia”, amelyek a következők: 1) az állandóság (mivel a „felzárkózás” referencifogalma ezen régiók esetében nem releváns), 2) a pozitív diszkrimináció, a régiók közötti valódi paritás megvalósítása érdekében, illetve 3) az arányosság, amely révén tekintetbe lehet venni a régiók földrajzi, demográfiai és környezeti jellemzőinek sokféleségét, valamint a rájuk nehezedő kényszereket. Az egyenlőtlenségek leküzdése érdekében szociális jellegű beavatkozó intézkedéseket lehetne elképzelni, mint például: „közvetlen támogatásokat bizonyos kereskedelmi tevékenységek és szolgáltatók számára, kedvezményes tarifákat az állandó lakosok számára a tengeri vagy légi közlekedéshez, illetve minőségi közszolgáltatásokat”⁽³⁴⁾.

4.4.3.1 Az Európai Bizottságnak igaza van abban, hogy „a szigetek nehéz megközelíthetősége azt jelenti, hogy személygépkocsival vagy vonattal történő utazás esetén az utazási időt megnöveli a tengeren való átkelés”. A megközelíthetőség kérdése „sajátos probléma” a szigetek számára. Az Európai Bizottság helyesen emeli ki a szigeti népesség kis méretének problematikáját is. A szigetek többsége valóban nem támaszkodhat saját belső piacára. Másféle gondok is meghatározzák azonban „hosszú távú fejlődési kilátásait”: ilyen például az erőforrások korlátozottsága, a természeti katasztrófák kockázatai és a sérülékeny környezet.

⁽³¹⁾ Ld. az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a városi környezetre vonatkozó tematikus stratégiáról*, HL C 318., 2006.12.23., 86. o.

⁽³²⁾ Ld. az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *Javaslat a határokon átnyúló európai együttműködési csoportosulás (HEECS) felállítására vonatkozó európai parlamenti és tanácsi rendeletre*, HL C 255., 2005.10.14., 76. o., 3.4. pont.

⁽³³⁾ Ld. az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *Harmadik jelentés a gazdasági és társadalmi kohézióról – Új partnerség a kohézió érdekében: konvergencia, versenyképesség, együttműködés*, HL C 302., 2004.12.7., 60. o.

⁽³⁴⁾ Ld. az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *Hogyan biztosítható az állandó természeti és strukturális hátrányoktól sújtott régiók jobb integrációja?*, HL C 221., 2005.9.8., 141. o.

4.4.3.2 Az Európai Közösséget létrehozó szerződés 16. cikke előírja, hogy „(...) a tagállamok saját hatáskörüikben és e szerződés alkalmazási körén belül gondoskodnak arról, hogy ezek a szolgáltatások olyan elvek alapján és feltételek mellett működjenek, amelyek lehetővé teszik rendeltetésük teljesítését”.

4.4.3.3 Egyéb eszközök mellett, felhozhatjuk példaként az egyetemes szolgáltatás egységes modelljét a közszolgáltatási ágazatok esetében, amelynek e területeken való alkalmazását az Európai Unió politikai és szabályozó dokumentumai írják elő. Ez az eszköz kiemelt szerepet kap az általános érdekű szolgáltatásokról szóló zöld könyvben ⁽³⁵⁾.

4.4.4 Az EGSZB emlékeztet annak fontosságára, hogy szankciókkal sújtsák azokat a vállalkozásokat, amelyek közösségi támogatásban részesülnek, és ennek ellenére 7 éven belül delokalizálják tevékenységüket. A közpénzeket nem pazarolhatjuk a munkahelyek lerombolásában részt vevők jutalmazására.

4.5 Melyek a hatásai a jelentésben a társadalmi kohézió kulcselemeire vonatkozóan megállapított kihívásoknak, úgy mint beilleszkedés, integráció és esélyegyenlőség? Van-e szükség további erőfeszítésre e hatások megelőzése és ellensúlyozása érdekében ?

A születési és halálozási arányok és migrációs áramlások regionális szintű különbségeinek fényében milyen szerepet játszik a kohéziós politika a demográfiai változásokra adott válaszbán ?

4.5.1 A férfiak és a nők közötti egyenlőség elve – mint vertikális dimenzió – explicit módon szerepel a strukturális alapok működési szabályzatában. Ugyanakkor úgy tűnik, eddig szinte kizárólag a munkaerőpiachoz kötődő kérdésekkel kapcsolatban ügyletek ezen elv betartására. A tagállamokat bátorítani kell, hogy (adott esetben a lisszaboni integrált iránymutatások egyedi ajánlásokkal kiegészített alkalmazása révén) dolgozzanak ki integrált megközelítést e kérdésben. Az operatív programok értékelhetőségének nélkülözhetetlen feltétele, hogy az adatok nemek szerinti lebontásban is rendelkezésre álljanak.

4.5.2 A tagállamoknak annak érdekében, hogy lehetővé tegyék a családok számára a kívánt számú gyermek vállalását, különböző természetű intézkedéseket kell foganatosítaniuk, melyeknek „közvetlen pénzügyi szolgáltatásokban, az adózás ennek megfelelően történő kiigazításában, továbbá megfizethető magán vagy állami infrastruktúrák (például a bölcsődék különböző formái, beleértve a vállalati, illetve a több vállalat által üzemeltetett bölcsődéket), napközi otthonos iskolák és szolgáltatások kínálatában kell megnyilvánulniuk. Ennél fogva nem csak az infrastruktúrák mennyiségének, hanem minőségének biztosítása is fontos” ⁽³⁶⁾. Az EGSZB egyébként emlékeztet arra, hogy az Európai Tanács 2002 júniusában Barcelonában tartott ülést követően a tagállamok megállapodtak abban, hogy „2010-ig óvodai, illetve bölcsődei elhelyezést kell biztosítani a három éves kor és az iskolakötelezettség kora közötti gyermekek legalább 90 %-ának és a három év alatti gyermekek legalább 33 %-ának”. Egyúttal biztosítani kell „egy rögzített küszöbérték meghatározását a családdal és a gyermekekkel kapcsolatos politikák – azaz a jövőbe történő beruházások – számára, hogy az e területre előirányzott kiadásokat a népesség egyre nagyobb mértékű elöregedésének társadalmi költségei ne emészthessék fel, fennáll

ugyanis a kockázata, hogy az egyre idősödő választói tábor az effajta költségeket részesítené előnyben” ⁽³⁷⁾. E cél érdekében érdemes volna fontolóra venni egy demográfiai alap létrehozásának lehetőségét. Ezen alap célja a születések számának növelésére és a nők fokozott munkaerő-piaci részvételére irányuló tagállami erőfeszítések bátorítása volna, jelentősebb mértékű közösségi támogatást biztosítva a gyermekeket és idős embe- reket befogadó struktúráknak, valamint az iskolák felújítására/ korszerűsítésére irányuló beruházásoknak, különös tekintettel a vidéki régiókra.

4.5.3 A demográfia támogatásával párhuzamosan „óvni és javítani kell a gyermekek egészségét és biztonságát, mindenkinek magas szintű oktatást kell nyújtani, továbbá segítőt és támogató rendszereket kell a szülők részére felkínálni, hogy kielégíthessék igényeiket és megbirkózhassanak problémáikkal. A nagy szegénységben élő, kiemelt támogatásra szoruló és migrációs háttérrel rendelkező családok és gyermekek kiemelt figyelmet érdemelnek. Az EGSZB, miközben konstatálja az európai népesség elöregedését, és úgy ítéli meg, hogy a generációk megújulása nélkülözhetetlen »a kontinens fennmaradásához«, felhívja a figyelmet arra, hogy a tömeges munkanélküliség megszüntetése, a 25–35 éves korosztály hozzáférése a tartós foglalkoztatáshoz, valamint általában a szakmai életút valóban biztonságossá tétele révén könnyebbé válna az aktív vagy inaktív nyugdíjas időszak finanszírozása” ⁽³⁸⁾. Az Európai Szociális Alapnak jelentős mértékben hozzá kellene járulnia e vállalkozáshoz.

4.5.4 Az EGSZB kitart azon véleménye mellett is, hogy „egy sor közös célkitűzésre [van szükség közösségi szinten] a lakáshoz jutás kapcsán, továbbá a tisztességes lakás kritériumait meghatározó lakásminőségi minimális normákra” ⁽³⁹⁾.

4.5.5 „Az EGSZB javasolja, hogy az európai pénzügyi intézetek rendkívül alacsony kamattal forrásokat biztosíthassanak a fiatalok, a gyermekes családok, a migránsok, az idősek, a fogyatékkal élők és a veszélyeztetett társadalmi csoportok stb. integrált lakásprogramjaihoz, ezáltal elősegítve a munkavállalók mobilitását, a társadalmi keveredést és az igénybevevők számára elfogadható költségeket. (...) Az EGSZB megjegyzi, hogy a JESSICA alkalmazásával rendelkezésre állnak majd a szükséges elemek a nagyobb volumenű szociális lakás-projektek garancia-alapjának létrehozásához. Kéri, hogy a strukturális alapok félidei értékelésekor elemezzék ki e kérdést” ⁽⁴⁰⁾.

4.6 Polgárainknak milyen alapvető készségekkel kell rendelkezniük a jövőben a kihívásokra való reagáláshoz?

4.6.1 A 2.1. válaszban említett – a fejlesztés érdekében kötetendő – területi paktumok érdekes megközelítést jelenthetnek e kérdés megválaszolása szempontjából, mivel a konkrét helyzetek és kihívások sokfélesége különböző eszközök és kompetenciák mozgósítását teszi szükségessé (ld. 1.1. pont). A szociális partnereket, amelyek 2002 óta rendszeres jelentést terjesztenek a tavaszi Európai Tanács elé az egész életen át tartó tanulás programjában való részvételükről, aktív részvételre kell serkenteni e tárgyban is.

⁽³⁷⁾ Uo.

⁽³⁸⁾ Uo.

⁽³⁹⁾ Ld. az EGSZB *Lakhatás és regionális politika* című véleményét, HL C 161., 2007.7.13., 17. o.

⁽⁴⁰⁾ Uo.

⁽³⁵⁾ COM(2003) 270 final.

⁽³⁶⁾ Ld. az EGSZB *A család és a demográfiai változások* című véleményét, HL C 161., 2007.7.13., 66. o.

4.6.2 „Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az információs és kommunikációs technológiáknak az egész életen át tartó tanulásra való felhasználásához a legfőbb feltétel – főként a Közösség vidéki területein és kisvárosaiban – az, hogy az EU és a tagállamok kormányai ösztönözzék a széles sávú internetkapcsolatokat ⁽⁴¹⁾ a tanulási rendszerekhez való elektronikus hozzáférés érdekében. (...) Az EGSZB ebben az összefüggésben felszólítja az Európai Bizottságot, hogy a széles sávú internetkapcsolat elérhetőségének kérdését egy átfogóbb stratégia részeként szemlélje, amely az internet-hozzáférést közérdekű szolgáltatásnak tekinti. (...) Az EGSZB szerint az általános és szakképzésben alkalmazott elektronikus távoktatás esetében különösen kell ügyelni a generációs szakadék veszélyére ...” ⁽⁴²⁾.

4.7 *Tekintettel a kohéziós politikai programok hatékony irányításának szükségességére, egy többszintű kormányzati rendszeren belül milyen lenne a hatáskörök optimális megosztása a közösségi, nemzeti és regionális szintek között?*

4.7.1 Az EGSZB ismételten kijelenti, hogy határozottan ellenez minden olyan kísérletet, amely arra irányul, hogy újra nemzeti hatáskörbe vonják a kohéziós politikát, mely vitathatatlanul európai hozzáadott értéket teremt mind a szolidaritás, mind a növekedés, mind pedig a foglalkoztatás terén, és konkrét eredményei az európai polgárok számára is jól láthatóak.

4.7.2 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a Szerződés szerint (2., 158. és 159. cikk) valamennyi – közösségi, nemzeti, vertikális és szektorális – politikának a kohézió célkitűzését kell szolgálnia. Következésképpen az integrált iránymutatásokban és a hatáselemzésekben is tekintetbe kell venni a kohézió szempontját, különös tekintettel annak területi dimenziójára ⁽⁴³⁾.

4.7.3 Az EGSZB üdvözlöi a kormányközi konferencia kezdeményezését, melynek köszönhetően a területi kohézió bekerült az EU fő célkitűzései közé; valamint a Bizottság arra irányuló tervét, hogy a Regionális Főigazgatóságon belül új, „területi kohézió” egységet alakítson. Ez utóbbi feladata annak felügyelete volna, hogy a szektorális politikák valójában a kohézió célkitűzésének irányába mutassanak. Nevezetesen amennyiben a közösségi támogatásra jogosult projektekhez a nemzeti hatóságok társfinanszírozása szükséges, újra kellene gondolni a Stabilitási és Növekedési Paktum által szabott pénzügyi korlátozásokat, valamint ezek következményeit a transzeurópai hálózatok, ezen belül pedig a hiányzó szakaszok finanszírozására nézve.

Emlékeztetni kell néhány általános iránymutatásra. Egyesek szerepeltek már a Szerződésben, másokat a 2007-es kormányközi konferenciát követően vezettek be. Ezek a következőképpen rendelkeznek: „Politikái és tevékenységei meghatározásában és végrehajtásában az Unió”:

⁽⁴¹⁾ Széles sávú internet-hozzáférés: nagy teljesítményű kommunikációs csatorna, amely gyors és könnyű hozzáférést tesz lehetővé az információhoz, valamint az e-tanulás rendszereihez (forrás: <http://www.elearningeuropa.info>).

⁽⁴²⁾ Ld. az EGSZB Az informatikai eszközökkel támogatott, egész életen át tartó tanulás hozzájárulása Európa versenyképességéhez, az ipari szerkezetváltáshoz és a társadalmi tőke fejlesztéséhez című véleményét, HL C 318., 2006.12.23., 20. o.

⁽⁴³⁾ Ld. az EGSZB A strukturális politikák hatása és következményei az Európai Unió kohéziójára című véleményét, HL C 93., 2007.4.27. 6. o.

– „figyelembe veszi a foglalkoztatás magas szintjének előmozdítására, a megfelelő szociális biztonság biztosítására, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre, valamint az oktatás, a képzés és az emberi egészség védelmének magas szintjére vonatkozó követelményeket”. (az EUMSz új 9. cikke)

– „az Unió küzd mindenfajta nemi, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés ellen”. (az EUMSz új 10. cikke)

– beépíti a környezetvédelmi követelményeket, különösképpen a fenntartható fejlődés ösztönzése érdekében (az Európai Közösséget létrehozó szerződés 6. cikke, amelyet az új Szerződésben is megőriztek).

Az Alapjogi Charta rendelkezéseit, amelyeket az EU-Szerződés is elismer (6. cikk) szintén figyelembe kell venni a strukturális politikák meghatározásában és végrehajtásában.

4.7.4 Az EGSZB sajnálkozását fejezi ki amiatt, hogy a jelen konzultáció nem terjed ki a szociális partnereknek és a szervezett civil társadalomnak a strukturális alapok tervezésében, kidolgozásában és végrehajtásában játszott szerepére. E partnerek bevonása nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a társfinanszírozott projektek a helyi realitásokhoz, illetve – a stratégiai iránymutatásokkal összeegyeztethető mértékig – az érintettek igényeihez igazodhassanak. „Az EGSZB kifejezi arra vonatkozó óhaját, hogy a jövőben megfelelő mutatókat dolgozzanak ki a tagállamok által stratégiai és programozási dokumentumokról folytatott konzultációk folyamatát illetően. (...) A tagállamoknak meg kellene tudniuk magyarázni a felügyelő bizottságoknak, hogyan szervezik meg a partnerségi elv végrehajtására vonatkozó információk visszajutását. Az EGSZB meggyőződése, hogy a tagállamoknak és a regionális hatóságoknak szélesebb körben támaszkodniuk kellene a szervezett civil társadalomban rejlő potenciálra, be kellene vonniuk annak szereplőit a promóciós tervek kidolgozásába, és támogatniuk kellene az alulról jövő kezdeményezéseket, és megfelelő pénzügyi eszközöket kellene rendelkezésre bocsátaniuk a strukturális alapokra vonatkozó promóciós és tájékoztató kampányok számára. A határokon átnyúló, illetve régiók közötti programok esetében támogatniuk kellene a szintén határokon átnyúló közös konzultációkat és szocio-professionális partnerségeket” ⁽⁴⁴⁾.

4.7.5 Az *Open Days* és a *Régiók a Gazdasági Változásért* kezdeményezés tanulságait levonva az EGSZB határozottan támogatja a következő célokat:

– egy Európai Idegenforgalmi Ügynökség létrehozását, amely megfigyelőközpontként működhetne, és célja az volna, hogy megbízható és összehasonlítható információkkal és adatokkal szolgáljon a turizmusról a Közösség, a tagállamok és a régiók számára ⁽⁴⁵⁾,

⁽⁴⁴⁾ Ld. az EGSZB két véleményét a következő tárgyakban: *Kohéziós politika a növekedés és a foglalkoztatás támogatására: közösségi stratégiai iránymutatások a 2007–2013 közötti időszakra*, HL C 185., 2006.8.8. 52. o., illetve *A strukturális politikák hatása és következményei az Európai Unió kohéziójára*, HL C 93., 2007.4.27. 6. o.

⁽⁴⁵⁾ Ld. az EGSZB *Turizmus és kultúra: a növekedés két tényezője* című véleményét, HL C 110., 2006.5.9., 1. o.

- A „zöld városért” európai díjak létrehozását, melyek célja a helyi közösségek, illetve az ezeket alkotó állami és magánszereplők részéről tapasztalt erőfeszítések és magatartások optimalizálásának bátorítása ⁽⁴⁶⁾,
- technikai segítségnyújtási eszköz létrehozását a lakhatás javítására irányuló projektek számára, a helyi és regionális önkormányzatok képviselőivel és hálózataival együttműködésben, az Európai Bizottság és a tagállamok támogatásával (a projektek és módszerek tőkésítése a lakásépítési projekteknek a városi rehabilitációs programokba való lehető maximális integrálása érdekében) ⁽⁴⁷⁾.

Különös hangsúlyt kellene fektetni a tapasztalatok és a bevált gyakorlatok terjesztésére.

4.8 Milyen új lehetőségek nyílnak a régiók közötti együttműködésre az EU-n belül és kívül?

4.8.1 Az EGSZB úgy véli, hogy egy – a nagyvárosi területek és az Európai Bizottság között létesítendő – egyeztető fórum hozzájárulhatna egy többcentrumú modell előmozdításához, és az érintett területek jobb megismeréséhez. Továbbá létre kellene hozni egy munkacsoportot is az érintett területek azonosítása és a bevált gyakorlatok terjesztése céljából ⁽⁴⁸⁾.

4.8.2 A HEACS keretében létrehozott jogi szervezetek, akár csak a többi strukturális alap keretében létrehozott hasonló entitások hatásköre kell, hogy legyen a szóban forgó alapok

támogatásával megvalósított, az érintett régió ipari fejlődését előmozdító projektek kidolgozását és végrehajtását lehetővé tevő különböző finanszírozási források összehangolása, amelyek regionális szinten hozzáférhetőek a különböző érdekelt felek számára. Hasonló jogi szervezetek létrehozása hozzájárul majd a határokon átnyúló együttműködési szándékok erősítéséhez, megerősíthetné azt az érzést az érintett régiókban, hogy kezükbe vehetik saját sorsuk irányítását, és a szabályozások fokozottabb összehangolására sarkalhatná őket ⁽⁴⁹⁾.

4.8.3 E fellépés keretében elő kellene mozdítani a határokon átnyúló, illetve régióközi közös konzultációkat és szocioprofessionális partnerségeket, valamint bátorítani kellene ezeken a szinteken a társadalmi párbeszédre irányuló kezdeményezéseket, nevezetesen konkretizálva a kollektív tárgyalás lehetséges transznacionális kereteit, a 2005–2010-es szociális menetrendben bejelentett intézkedéseknek megfelelően ⁽⁵⁰⁾.

4.8.4 Az energiaszektor lehetne egy másik olyan ágazat, ahol a régiók együttműködhetnének a kohézió előmozdításában, tekintettel annak hatására a termelési költségekre, a családokra és a gazdasági fejlődésre. Ez az együttműködés energiacsere révén valósulhatna meg a jelentősebb mennyiségű és alacsonyabb árú energiával rendelkező régiók és a szegényebb régiók között. Erre ma lehetőséget nyújt a hálózatok szabályozott, de szabadabb rendszere és az elektronikus „tőzsde” megnyitása.

Kelt Brüsszelben, 2007. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁴⁶⁾ Ld. az EGSZB véleményét a következő tárgyban: A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a városi környezetre vonatkozó tematikus stratégiáról, HL C 318., 2006.12.23., 86. o.

⁽⁴⁷⁾ Ld. az EGSZB Lakhatás és regionális politika című véleményét, HL C 161., 2007.7.13., 17. o.

⁽⁴⁸⁾ Ld. az EGSZB két véleményét a következő tárgyban: Európai nagyvárosi területek: társadalmi-gazdasági következmények Európa jövőjét illetően, HL C 302., 2004.12.7., 101. o. illetve HL C 168., 2007.7.20., 10. o.

⁽⁴⁹⁾ Ld. az EGSZB Az ipari szerkezetváltás kezelése a határokon átnyúló területeken az Európai Unió bővítését követően című véleményét, HL C 185., 2006.8.8., 24. o.

⁽⁵⁰⁾ Ld. az EGSZB véleményét a következő tárgyban: Az Európai Bizottság közleménye: Kohéziós politika a növekedés és a foglalkoztatás támogatására: közösségi stratégiai iránymutatások a 2007–2013 közötti időszakra, HL C 185., 2006.8.8., 52. o.